

सुन्दरबजार नगरपालिकाको नगरसभाको
१२ औं अधिवेशनमा
नगर प्रमुख श्री कृष्ण प्रसाद कोइरालाद्वारा प्रस्तुत

सुन्दरबजार नगरपालिकाको
नीति तथा कार्यक्रम २०८०/८१

सुन्दरबजार नगरपालिका
गण्डकी प्रदेश
नेपाल

नगरसभाका उपाध्यक्ष तथा सदस्यज्यूहरू,

यस सुन्दरबजार नगरपालिकाको गरीमामय बाह्रौं नगर सभामा आ.व. २०८०/८१ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउदा अत्यन्त गौरवान्वित भएको छु ।

यस अबसरमा सर्वप्रथम म, राष्ट्र र जनताको लागि आफ्नो जीवन समर्पण गर्नु हुने ज्ञात,अज्ञात वीर शहीदहरू प्रति सम्मानका साथ हार्दिक श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्न चाहन्छु । साथै राज्य एवम राष्ट्र निर्माणका आन्दोलनहरूको नेतृत्व गर्नुहुने अग्रजहरू प्रति सम्मान व्यक्त गर्दछु र नेपाली समाजको रूपान्तरणमा उहाँहरूले पुर्याउनु भएको उच्च योगदानको पूनः स्मरण गर्दै शहीदहरूका सपना र अग्रजहरूको मार्गदर्शन बमोजिम सम्मुनत नगर निर्माणलाई सार्थक तुल्याउने यात्रामा हामी सबैलाई प्रेरणा मिल्ने अपेक्षा गर्दछु ।

जनताको निकटतम सरकारको रूपमा रहेर स्थानीय सरकारले नागरिकको जन्मबाट मृत्युसम्मका विषयमा हेर्ने दायित्व बोकेको हुन्छ। नागरिकले देख्न सक्ने, छुन सक्ने, अनुभव गर्न सक्ने, सजिलै भेट्न सक्ने पहुँचमा रहेको स्थानीय सरकार भएको हुँदा विकासमा नागरिकको सार्थक र जीवन्त सहभागिताको सुनिश्चितता गर्ने गरि प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रम तय गरिएको छ ।

नेपालको संविधानले परिकल्पना गरेको तीन तहको सरकार, त्यसका अधिकार क्षेत्र र संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारविचको सहकार्य, समन्वय र सहअस्तित्व समेतको मर्म अनुसार नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारले प्रस्तुत गरेको दिगो विकासको लक्ष्य प्राप्ति सहितको नीति तथा कार्यक्रम समेतलाई हृदयंगम गरी तथा स्थानीय सरकार संचालनको हालसम्मको अनुभव र नगरसभा मार्फत पारित ऐन, नियम तथा कार्यविधि समेतका आधारमा आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को नीति तथा कार्यक्रम तय गरिएको छ ।

सभाका सदस्यज्यूहरू,

व्यक्ति केन्द्रित दिगो बिकास र व्यक्ति भित्र रहेको अपार सम्भावनाहरूको उपयोग गरि समृद्ध सुन्दरबजार निर्माण गर्ने संकल्प पुरा गर्नु हाम्रो दायित्व हो । जनताबाट प्राप्त भएको जिम्मेवारीलाई इमान्दारिता पूर्वक पूरा गर्न यस पालिकाले विकासको समग्र योजना तथा कार्यक्रमहरू तय गर्दै कार्यान्वयन गरिरहेको सन्दर्भमा चालु आ व २०७९/८० मा प्राप्त मुख्य-मुख्य उपलब्धिहरूलाई संक्षेपमा प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

१. पूर्वाधार विकास तर्फ, चालु आ.ब मा संघ प्रदेश सरकार संगको समन्वय तथा नगर बासीको समेत लागत साझेदारी मार्फत नगरपालिका भित्रका केहि आन्तरिक सडकको कालोपत्रे तथा ढलान कार्य सम्पन्न गरिएको छ , नगरभित्र उत्पादनमा महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने सिचाई पूर्वाधारको मर्मत सम्भार गरिएको छ , ३ कि.मि. पक्कि नाला निर्माण गरिएको छ , ५ कि.मि.सडक ग्राभेल गरिएको छ । भोटेवडार आँखा अस्पताल , चन्द्रेश्वर अस्पताल , भक्ति नमुना मा बि होस्टेल भवन जस्ता शिक्षा तथा स्वास्थ्यका पूर्वाधारहरुको निर्माण तथा स्तरोउन्नति गरिएको छ । सबै वडाहरुमा आधारभूत खानेपानीका पूर्वाधारको निर्माण सम्पन्न हुने चरणमा रहेका छन । पुरातत्व विभागको सहयोगमा वडा न ६ मा रहेको पुरानो पौवा निर्माण र वडा न. १० को भागिरथी मन्दिर पूनः निर्माण भैरहेको छ भने वडा न ८ को अकला मन्दिर नगरपालिकाको सहयोगमा निर्माण भैरहेको छ ।

२. सामाजिक विकास तर्फ, चालु आ.ब मा शिक्षा तर्फ, नगरपालिका रहेका बिधार्थीहरुको प्रतिभा पहिचान, शैक्षिक सामग्री प्रदर्शनी, शिक्षक सम्मेलन जस्ता कार्यक्रम संचालन गरिएको छ । यसैगरी स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गरी लागु गरिएको छ, बाल विकास केन्द्रका सहजकर्ता तालिम, दुरा भाषा सम्बन्धी बहुभाषिक सिकाइ तालिमहरु सम्पन्न भएका छन । स्वास्थ्य तर्फ, एच.आई.भि संक्रमित सहयोगात्मक कार्यक्रम, नवजन्म छोरीको नाममा अक्षय कोष खाता संचालन, सुरक्षित सुत्केरी एम्बुलेन्स सेवा निःशुल्क यातायात खर्च कार्यक्रम, परिवार कल्याण कार्यक्रम संचालन गरिएको छ । योग, आयुर्वेद जडीबुटी पहिचान , आयुर्वेद औषधि वितरण जस्ता कार्यक्रम मार्फत आयुर्वेद लाई प्रबर्धन गरिएको छ । महिला, बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिकको हितलाई ध्यानमा राख्दै विभिन्न सिपमुलक तालिम तथा सम्मान अभिवृद्धी कार्यक्रम संचालन गरिएको छ । सबै वडाहरुमा लक्षित वर्ग कार्यक्रम संचालन गरि लक्षित वर्गको आर्थिक तथा सामाजिक उन्नयन गर्ने तर्फ नगरपालिका उन्मुख रहेको छ ।

३. आर्थिक विकास तर्फ, चालु आ ब मा कृषि तर्फ, खाधान्न बालिको उन्नत बिउ उपयोगमा अनुदान , मौरी घर वितरण, आई. पि. एम. कृषक पाठशाला जस्ता कार्यक्रम संचालन गरिएको छ येसैगरी तेलहन बाली प्रबर्धन कार्यक्रम, धानबाली प्रबर्धन कार्यक्रम , साना सिचाई पूर्वाधार निर्माण जस्ता कार्यक्रम अगाडी बढाईएको छ । पशु सेवा तर्फ, उपचार सेवा , पशुपालन ब्यवसायिक तालिम, जुनाटिक रोगबारे स्कुल शिक्षा कार्यक्रम, बाखाको साना ब्यवसायिक कृषि उत्पादन केन्द्र जस्ता कार्य सम्पन्न भएको छन । सहकारी, रोजगार तथा उधम विकास तर्फ, सहकारी पुर्बशिक्षा कार्यक्रम , कोपोमिस तालिम सम्पन्न भएको छ भने रोजगार तर्फ प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम मार्फत कामका लागि पारिश्रमिक योजनामा ८१ जना बेरोजगारहरुलाई औसतमा ६, ३५१ दिनको रोजगारी उपलब्ध गरिएको छ ।

४. बातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन तर्फ, नगरपालिकामा विपद पुर्ब तयारी स्वरूप आपतकालिन कार्य संचालन केन्द्र स्थापना गरिएको छ , बिद्यालय स्तरमा विपद सचेतना कार्यक्रम संचालन गरिएको छ । बातावरण संरक्षणका लागि सामुदायिक सचेतना अभियान संचालनमा रहेको छ, प्राकृतिक श्रोतको संरक्षण र सम्बर्दन गर्न पाउदी नाउदी खोलामा अबैध उत्खननमा रोक लगाइएको छ । विपद प्रतिकार्यका लागि बजेट ब्यबस्थापन गरि विपदको समयमा उपयोग गरिएको छ ।

५. संस्थागत विकास तथा क्षमता अभिवृद्धी तर्फ, नागरिक सूसुचित हुने अधिकारलाई केन्द्रमा राखी नगरपालिकाका सूचनाहरु सामाजिक संजाल मार्फत सम्प्रेषण हुने व्यवस्था मिलाइनुका साथै नगर कार्यपालिकाको कार्यालयमा डिजिटल बडापत्र जडान गरि प्रविधिमैत्री पालिकाको रुपमा अगाडी सारिएको छ । प्रभावकारी सेवा प्रवाहका लागि निरन्तर रुपमा कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिको क्षमता अभिवृद्धी तालिम संचालन गरिएको छ । नागरिक संग प्रतक्ष्य सरोकार राख्ने बिषयमा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम आयोजना गरिएको छ ।

समग्रमा, चालु आ.व. मा पनि बिगत जस्तै पूंजिगत खर्चको प्रगति सामान्य रुपमा सन्तोषजनक रहेपनि यसमा थप सुधारको जरुरी छ । राजश्व संकलन प्रक्षेपणको तुलनामा राम्रो रहेको भएपनि करको आधारहरुमा बृद्धि गरि आन्तरिक आयमा बढोत्तरि गर्नुपर्ने देखिन्छ । भौतिक पूर्वाधार तर्फ बजेट बिनियोजन गर्दा अझैपनि साना साना प्रकृतिका कार्यक्रम छनौट गरी दीर्घकालीन प्रतिफल दिने प्रकृतिका योजनामा बजेटको ध्यान कम पुगेको भान हुन गएको छ । समयमै आयोजनाको प्राबिधिक प्रतिवेदन तयार नहुनु, समयमै उपभोक्ता समिति तयार गरी सम्झौता हुन नसक्नु उपभोक्ता समितिले आफै जिम्मेवारी पाएको काम वाट बिमुख भै अप्रत्यक्ष रुपमा अर्को पक्षलाई कामको जिम्मा दिनु जस्ता कमी कमजोरीहरु कार्य संचालनको क्रममा देखिएका छन । गत वर्षदेखि नै स-साना योजनामा रकम छर्ने परम्परागत प्रवृत्तिको अन्त्य गर्ने हामि सबैको सामुहिक प्रतिबद्धताले केहि सुधारका संकेत देखिएता पनि पूर्ण सन्तोष गर्नु पर्ने ठाउं देखिंदैन ।

वित्तिय संघीयताको प्राबधानले स्थानीय तहका राजश्वका क्षेत्र र श्रोतहरु मुलतः संघीय सरकारबाट प्राप्त रकम, सशर्त अनुदान, समपुरक अनुदान तथा विशेष अनुदान र प्रादेशिक सरकारबाट प्राप्त यस्तै प्रकृतिको रकम हाम्रो स्थानीय संचित कोषको प्रमुख आधार हो । आफ्नै श्रोत र राजश्वको हिस्सा हाम्रो बजेटमा न्यून हुनु हाम्रा लागि चुनौती रहेको छ । स्थानीय राजश्व प्राप्ति र परिचालनको हिस्सा कम रहेको र सशर्त अनुदानको हिस्सा बढी भएको अवस्थामा स्थानीय समस्याहरु हामी आफैले सोचेअनुरूप समाधान गर्न कठिन छन् । यस परिप्रेक्ष्यमा उपलब्ध स्रोत र साधनको समुचित एवं समन्यायीक हिसाबले सम्बोधन गर्न थप जटिल हुने देखिएको छ ।

नगर सभाका सदस्यज्यूहरु,

अब म नगरपालिकाको आगामी आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को प्राथमिकताका क्षेत्रहरु प्रस्तुत गर्न चाहन्छु :

१. कृषिमा आधुनिकरण र ब्यबासायिकरण गर्दै कृषि र पशुपालनका सामुहीक कामबाट रोजगारी श्रृजना गरी गरिबी घटाउने ।
२. शिक्षा र स्वास्थ्यका कामहरु गुणस्तरीय बनाउने जनताको घरआँगन सम्म पुर्याउने ।
३. “बाटोको शत्रु पानी, बाटोको सुरक्षाका लागि नालीमा लगानी” अभियान अन्तर्गत भौतिक विकासका कामको प्राथमिकीकरणमा लगानी गर्ने ।
४. सुन्दरबजार नगरपालिकाका कर्मचारीहरुमा क्षमता विकास कार्यक्रम मार्फत कामकर्तव्य र अनुशासन प्रति जागरुक बनाई जनमैत्री सेवा प्रवाह गर्ने ।
५. वडा बजेट विनियोजन गर्दा भौतिक निर्माणका साथै आर्थिक, सामाजिक, विपद ब्यबस्थापन लगायतका विषयगत क्षेत्रमा बजेट विनियोजन गर्ने ।

यसैगरी , आगामी आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेट विनियोजनका मार्गदर्शक सिद्धान्तहरु देहायबमोजिम रहेका छन :

१. उच्च मूल्यका कृषि बस्तुको उत्पादन बढाउने र बजार बिस्तार गर्ने नीति अबलम्बन गर्ने ।
२. उत्पादनमुलक र रोजगारी श्रृजना गर्ने समुह सदस्यमा आधारित कार्यक्रम ।
३. भौतिक विकासका निर्माणजन्य कामहरु उपभोक्ता समिति मार्फत गर्न प्राथमीकता दिने ।
४. समपुरक/विशेष/सडकबोर्ड र १५ लाख रकम भन्दा माथिका एवं जटील प्रकृतिका कामहरु बोलपत्र मार्फत गर्ने ।
५. जनप्रतिनिधि/कर्मचारीको अतिरिक्त भत्ता कटौती गरी चालु खर्च कम गरी नागरिकलाई प्रत्यक्ष सहयोग पुग्ने पुँजीगत खर्च बढाउने ।
६. खाने कसरी, पिउने कसरी — समुदायमा स्वास्थ्यकर्मी कार्यक्रम गरी वृद्धअवस्थाका व्यक्तिको स्वास्थ्य परीक्षण गर्नगरी टोलटोलमा स्वास्थ्यकर्मी पुर्याउने ।
७. बस्ती सुरक्षा अन्तरगत तटबन्ध कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
८. परम्परागत श्रम, सीपमा आधारित कार्यलाई व्यवसायीक बनाउने ।
९. सडकतर्फ नयाँ ट्रयाक नखोल्ने, भएका सडकको स्तरोन्नती गर्ने ।

नगर सभाका सदस्यज्यूहरु,

अब म आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा नगरपालिकाले विभिन्न क्षेत्रहरुमा अबलम्बन गर्ने क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रम यस सम्मानित सभामा प्रस्तुत गर्न चाहन्छु :

क) भौतिक पूर्वाधार विकास तर्फ

१. नगरपालिका स्थापनाको एक दशकमा लम्कीरहेकोले नगर गौरवका योजना सञ्चालन गरी भौतिक, सामाजिक रूपमा सुसंस्कृत नागरिकको बसोबास स्थलको रूपमा परिचित गराउने अभ्यास गरिएको छ ।
२. साना आयोजनामा रकम छर्ने, जनताको जीवनस्तरमा दीर्घकालीन रूपमा प्रभाव नपारि तत्काललाई खुशी तुल्याउने प्रकृतिका कार्यक्रमहरूलाई पूर्णतया रोक लगाईने छ । नगरपालिकालाई दीर्घकालमा प्रतिफल दिने प्रकृतिका गौरवका आयोजनाहरू जस्तै बहुउद्देश्यीय सिटी हल निर्माण, फोहोरमैला प्रसोधन केन्द्रको स्थापना तथा संचालन जस्ता योजनालाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाईनेछ ।
३. गुणस्तरीय यातायात पूर्वाधार विकास, विस्तार र व्यवस्थापन गरिनेछ । चालु आ.व. मा जस्तै आगामी आ.व.मा पनि कच्ची सडकको नयां ट्रयाक खोल्ने कार्यलाई बन्द गर्ने नीति लिईने छ । नगरपालिकाको प्राथमिकताको सडक निर्धारण गरी सबै मौसममा सवारी संचालन गर्न सक्नेनीति लिईनेछ । मुल सडकबाट वडा कार्यालय जोड्ने, स्वास्थ्य संस्था जोड्ने तथा विद्यालयजोड्ने सडकको निर्माणमा प्राथमिकता दिईनेछ । सडक स्तरउन्नती गर्न नाली निर्माण कामलाई जोड दिईनेछ ।
४. खत्रीठाँटीमा व्यवस्थित बसपार्क निर्माण कार्य नगर विकास कोषसँग समन्वय गरी यसै आ.व.मा हुने व्यवस्था मिलाईने छ । सार्वजनिक यातायात तथा साना सवारी संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यलाई आवश्यक समन्वय तथा अनुगमन गरी थप प्रभावकारी बनाईनेछ ।
५. नगर स्तरीय खेल मैदानको सम्भाव्यता अध्ययन गरी प्रदेश तथा संघीय सरकार सँगको समन्वयमा स्तरोन्नति तथा थप पूर्वाधार निर्माणमा पहल गरिनेछ ।
६. व्यवस्थित बिद्युतीकरणको लागि नेपाल सरकार तथा बैकल्पिक उर्जा प्रबर्धन केन्द्र समेतको साझेदारी कार्यक्रम संचालनमा ल्याईनेछ । सबै प्रकारका काठका पोलहरूलाई विस्थापित गरी राष्ट्रिय ग्रिडको प्रसारण लाईन मार्फत विद्युत उपलब्धताको विश्वसनीय संरचना निर्माणमा सहयोग गरिनेछ ।
७. चालु आ.व. मा झैं नगरपालिकाले निर्माण गरेका सडकहरूलाई कालोपत्रे तथा ढलान गर्न सामुदायिक साझेदारीताको विशेष जोड दिईनेछ । सो कार्यका लागि लागत साझेदारी कार्यक्रम लाई निरन्तरता दिईने छ । सबै खाले भौतिक संरचना निर्माण गर्दा सम्भव हुदासम्म वालमैत्री, अपांगमैत्री र वातावरणमैत्री तथा बिपद प्रतिरोधी संरचना निर्माणको नीति लिईनेछ ।
८. भौतिक पूर्वाधारहरूको निर्माण गर्दा लाभग्राही समुदायको बढी भन्दा बढी सहभागिता सुनिश्चित हुने, रोजगारीमा सघाउ पुर्याउने, निर्माण पछिको संचालन र मर्मतमा लाभग्राहीको अपनत्व सिर्जना

- हुने, दीर्घकालमा नगरपालिकाको आय आर्जनमा सघाउ पुर्याउने, वातावरण संरक्षण र विपद व्यवस्थापनमा सहयोगी हुने खालका आयोजनाहरूलाई प्राथमिकता दिईनेछ ।
९. खानेपानीको समस्या रहेका वडाहरूमा संघ तथा प्रदेशको समन्वय तथा स्थानीय तहमा रहेका खानेपानी सँग सम्बन्धित गै.स.स सँग समेत समन्वय गरी स्वच्छ खानेपानी सेवा विस्तार गर्न पहल गरिनेछ । एक घर एक धाराको नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
 १०. सम्पन्न भएका खानेपानी आयोजनाहरूको पानीको मुहान संरक्षण र सम्बर्धन गर्ने, ऐतिहासिक एवम बातावरणीय महत्व बोकेका कुवाहरूको संरक्षण तथा मर्मतमा जोड दिइनेछ । नियमित खानेपानी आपूर्ति र गुणस्तरीयताका लागि स्थानीय खानेपानी तथा सरसफाई समितिलाई प्रमुख जिम्मेवार तुल्याई आयोजनाहरूको दिगोपना कायम गरी खानेपानी आपूर्तिलाई सरल र सहज तुल्याईनेछ । संघ तथा प्रदेश सहलगानीमा संचालित खानेपानी योजना निर्माण कार्यलाई प्राथमिकताका साथ अघि बढाइनेछ ।
 ११. सडक तथा बस्तिको सौन्दर्यकरण कार्यक्रम मार्फत नगरपालिकाका भित्रका सडकहरूलाई सुरक्षित बनाइनेछ साथै स्थानहरूको अवस्थिति जानकारी गरिनेछ । नगर क्षेत्रका महत्वपूर्ण व्यापारिक क्षेत्रहरूमा बनेका सार्वजनिक शौचालयहरूको समुचित व्यवस्थापन एवम् प्रयोग गरिनेछ ।
 १२. नगरपालिकाभित्र सार्वजनिक स्थल मा निर्माण भएको संरचना लाई कर को दायरामा ल्याइनेछ साथै अनाधीकृत रूपमा निर्माण संरचना कानुन बमोजिम ब्यबस्थित गरिने छ । नगरपालिका भित्र रहेका मरणघाटहरूलाई ब्यबस्थित गरिनेछ ।

ख) सामाजिक विकास तर्फ :-

१३. मानव पुँजी निर्माणको महत्वपूर्ण आधारका रूपमा सामाजिक विकास क्षेत्र रहेको हुँदा यस क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राखेको छु । स्वस्थ र शिक्षित जनशक्ति विकास गर्ने हेतुले यस नगरपालिकाले चालु आ.व. मा शिक्षा र स्वास्थ्य क्षेत्रको विकासको लागि केहि सकारात्मक शुरुवाति कदम चालेको छ ।
१४. सुन्दरबजार नगरपालिकालाई शैक्षिक हब (Educational Hub) को रूपमा विकास गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिंदै विज्ञहरूसँगको परामर्शमा शैक्षिक हबको अबधारणा तयार गरिनेछ ।
१५. शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि तथा प्रभावकारी विद्यालय व्यवस्थापनका लागि विद्यालयका प्रधानाध्यापक र शिक्षा शाखा प्रमुख तथा प्रधानाध्यापक र विषय शिक्षक बीच सुपरिभाषित कार्यविवरण सहितको कार्य सम्पादन सम्झौता गरिनेछ । साथै सिकाइ उपलब्धी वृद्धिका लागि विषय शिक्षक र विद्यार्थी बीच सम्झौता गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।
१६. नगरपालिका भरिका विद्यालयहरूमा अध्ययनरत विद्यार्थीका लागि सरोकारवालाहरूको परामर्शमा विद्यार्थी पोशाक तोकी विद्यार्थी पोशाकमा एकरूपता कायम गरिनेछ । लमजुङ्ग कृषि क्यापसमा

कृषिमा स्नातकोत्तर तथा भेटेनरी साइन्स कक्षा संचालन, तथा मातृभूमि क्यापसलाई आंगिक क्याम्पस बनाउनका लागि पहल गरिनेछ ।

१७. विषयगत शिक्षक समूहहरूलाई प्रभावकारी परिचालन गरी शैक्षिक गतिविधि समेटिएका बुलेटिन प्रकाशन गर्ने, शिक्षकको पेशागत सहयोगका लागि सघन सुपरिवेक्षणमा सहभागी गराउने, शैक्षिक योजना तथा कार्यक्रम निर्माणमा सहभागी गराउने साथै लघु अनुसन्धान कार्य गराउने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१८. गण्डकी प्रदेश सरकारको घोषित कार्यक्रम Friday for Future (भविष्यका लागि शुक्रबार) कार्यक्रमलाई प्रभावकारी ढंगले कार्यान्वयन गर्ने लक्ष्यका साथ खोजमुलक तथा परियोजनामा आधारित शिक्षण पद्धति अवलम्बन गर्न शिक्षकहरूलाई प्रोत्साहित गरिनेछ । साथै शिक्षाका प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष सरोकारवालाहरूमा सिकाइका नवीतम अबधारणाहरूलाई आत्मसात गर्ने वातावरण तयार गर्ने नीति लिइनेछ ।
१९. हाल परीक्षणका रूपमा कार्यान्वयन भइरहेको स्थानीय पाठ्यक्रमलाई सरोकारवालाहरूको सुझाव समेटि अन्तिम रूप दिइनेछ साथै उक्त पाठ्यक्रमका आधारमा सन्दर्भ पाठ्यसामग्रीहरू विकास गरिनेछ । संस्कृत शिक्षामा बिशेष ध्यान दिने र वैदिक कृषि कार्यक्रम मार्फत पौराणिक कृषि एवं जडीबुटी खेतीमा ध्यान दिइनेछ ।
२०. नागरिकको आरोग्यताका लागि टोल टोलमा स्वास्थ्य सेवा पुर्याउने उदेश्यले समुदायमा स्वास्थ्यकर्मी परिचालन गरि "खाने कसरि पिउने कसरि कार्यक्रम" सुरु गरिनेछ भने यस आ ब. बाट सबै विद्यालयका विद्यार्थीहरूको नियमित स्वास्थ्य परिक्षण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२१. सुन्दरबजार अस्पतालको भौतिक अवस्था र व्यवस्थापकीय क्षमता अभिवृद्धिको लागि जग्गा प्राप्ति/भवन निर्माण तथा प्रदेश स्तरीय अस्पतालमा स्तर उन्नति गरि ट्रमा सेन्टर स्थापना गर्ने नीति लिईइने छ । सुन्दरबजार अस्पतालमा ब्लड बैंकको स्थापना तथा अस्पतालमार्फत स्वास्थ्य बीमा कार्यलाई प्रोत्साहन गर्न विपन्न वर्ग स्वास्थ्य बीमा सहयोग कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
२२. सुरक्षित मातृ शिशु स्वास्थ्यको लागि स्वास्थ्य संस्थामा प्रसुती गराउन जिल्ला सदरमुकाम सम्म लैजान निशुल्क एम्बुलेन्सको व्यवस्था लाई निरन्तरता दिइनेछ । मातृशिशु सुरक्षा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ । गर्भवती महिलाको नियमित स्वास्थ्य परीक्षण, पोषण सामग्री सहयोग, सुनौला हजार दिनका शिशुको पोषणको सुनिश्चता जस्ता कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
२३. आवश्यक कार्यविधि निर्माण गरी मलामी सहितको शववाहन संचालनमा निरन्तरता दिदै अझ व्यवस्थित बनाइनेछ ।
२४. सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूमा अत्यावश्यक औषधीको अभाव हुन नदिन नियमित अनुगमन तथा निरीक्षण मौज्जात प्रतिवेदन प्रणालीको विकास गरिनेछ । स्थापना गर्न प्रोत्साहित गर्ने कार्यलाई

निरन्तरता दिईनेछ। भोटेवडार आँखा उपचार केन्द्रको प्रभावकारी संचालन हुने ब्यवस्था मिलाइनेछ।

२५. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको नीति लिई सामाजिक न्यायमा आधारित समतामूलक नगर निर्माणमा जोड दिइनेछ। महिला हिंसा, घरेलु हिंसा तथा लैङ्गिक असमानतालाई न्यूनीकरण तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्नको लागि बहस, पैरवी तथा चेतनामूलक अभियान संचालन गरिनेछ।

२६. उपप्रमुख महिला उधमी प्रबर्धन कार्यक्रम मार्फत महिलाहरूको आय आर्जन तथा क्षमता विकासका लागि सीपविकास तथा आयमूलक कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ।

२७. बालमैत्री स्थानीय शासनको अवधारणालाई आन्तरिकीकरण गरी वि.सं २०८३ सम्म बालमैत्री नगरका रूपमा विकास गर्नेगरी सूचकमा आधारित रहेर कार्यक्रम तर्जुमा गरिनेछ।

२८. जेष्ठ नागरीकहरूको आत्मसम्मान अभिवृद्धीको लागि स्थानीय सरकार सँग बा आमा कार्यक्रम संचालन गरिनेछ। साथै प्रत्येक वडामा जेष्ठ नागरीक दिवा सेवा केन्द्र स्थापना गर्न पहल गरिनेछ र नगरपालिकामा जेष्ठ नागरीक सेवा लिन आउँदा जेष्ठ नागरीक मैत्री व्यवहार सहितको सेवा प्रदान गरिनेछ।

२९. आर्थिक तथा सामाजिक रूपमा पछि परेका महिला, बालबालिका, दलित, जनजाति, जेष्ठनागरीक, अपांगता भएका व्यक्ति, अल्पसंख्यक समुदायको सामाजिक र आर्थिक उत्थानका लागि लक्षित वर्ग विशेष कार्यक्रम संचालन गरिनेछ। छोरीलाई शिक्षा, स्वास्थ्य रोजगारी आदिमा विशेष प्राथमिकता दिईनेछ।

३०. नगरभित्र विशेष पहिचान बोकेका दुरा जातिको परम्परा संरक्षणका लागि दुरा संग्रहालयको निर्माणलाई निरन्तरता दिईनेछ।

३१. नगरपालिका भित्रका सबै वडाका युवा क्लब तथा युवा समूहहरूलाई संस्थागत दर्ता प्रकृयाको दायरामा समेटेटी पालिका स्तरीय युवा सञ्जाल गठन गरी सामाजिक परिचालन, जनचेतना अभिवृद्धि र विकास निर्माणका कार्यमा युवाहरूको सहभागिता अभिवृद्धि गरिनेछ।

ग)आर्थिक विकास तर्फ :-

३२. समृद्धिको आधार उधोग र ब्यापार भन्ने मान्यतालाई चरितार्थ गर्न नगरवासीहरूको आर्थिक मेरुदण्डको रूपमा रहेको कृषि क्षेत्रको आधुनिकीकरण गरी आर्थिक बृद्धिको आधारलाई बलियो बनाइनेछ। नगरपालिकाको परम्परागत पहिचानको रूपमा रहेका रैथाने उत्पादनमा रहेका बाली उत्पादन, संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गर्ने कार्यलाई प्राथमिकताका साथ अघि बढाईनेछ। उत्पादन मा आधारित सामुहिक खेतिलाई प्रबर्धन गरिनेछ। परम्परागत रूपमा रहेको कृषिलाई वैज्ञानिकीकरण गर्दै उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि गर्ने नीति लिईनेछ।

३३. कृषि बिमालाई प्रोत्साहन गर्दै उत्पादित उपभोग्य वस्तुहरूको विक्री वितरणको लागि कृषि बजारको व्यवस्थापन गर्ने नीति लिईनेछ । स्थानीय उत्पादनलाई सुलभ तथा प्रतिस्पर्धी बनाउन बीउ बिजन, मल र उपकरण वितरण लागत साझेदारीको आधारमा गर्ने नीति लिईनेछ । मल, बीउ, उपकरणको प्रबन्ध, उत्पादन बृद्धि कृषि उपज संकलन तथा वितरणको लागि कृषि सहकारीको उपयोग गर्ने नीति लिईनेछ । नेपाल सरकार र नगरपालिकाको साझेदारीमा शित भण्डार स्थापना गर्न सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।
३४. प्रत्येक घरमा श्रममा आधारित खाद्यान्न कार्यक्रम अन्तर्गत कम्तीमा एक घर एक रोजगार सिर्जना गर्ने कार्यक्रमलाई अगाडि बढाइनेछ । स्वरोजगारमा आधारित व्यवसाय सञ्चालनका लागि शुन्य व्याजदरको सुविधालाई नगरपालिका जमानतमा बसी बैंक तथा वित्तीय संस्थाद्वारा ऋण उपलब्ध गराउने गरि **मेयर उधमसिलता कार्यक्रम** संचालनमा ल्याइनेछ ।
३५. एक घर एक करेसावारी भन्ने नाराका साथ तरकारी उत्पादनमा जोड दिइनेछ । साथै आफ्नो उत्पादन, प्रतिफलयुक्त बजारीकरणको नीति अबलम्बन गरिनेछ । बाझो जग्गा सदुपयोग गरी मूल्य श्रृंखलामा आधारित सामुहिक र सहकारी खेतीलाई प्रोत्साहन गरिनेछ । भौगोलिक अवस्थिति र हावापानी अनुसार फलफुल तथा तरकारी खेति गर्न कृषकहरूलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
३६. सिंचाई सुविधा उपलब्ध नभएका वा सिंचाई संरचना जीर्ण भएका स्थानमा सम्बन्धित लाभग्राहीको लागत सहभागितामा सिंचाई सुधार कार्यक्रम लागु गरिनेछ ।
३७. नगरपालिकामा पाईने जडिबुटीहरूको पहिचान गरी बहुमूल्य जडिबुटीहरूको उत्पादन, उपयोग र विक्री वितरण मार्फत आयआर्जनको भरपर्दो स्रोतको रूपमा विकास गर्नको लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ सो कार्यको लागि नगरपालिकामा रहेको स्वास्थ्य अनुसन्धान परिषदसंग साझेदारी गरिनेछ ।
३८. यस नगरपालिकालाई खाद्यान्न, दुध, अण्डा र मासुमा आत्मनिर्भर बनाउन उत्पादनमा प्रोत्साहन गर्ने नीति लिईनेछ । उत्पादन बृद्धि गर्न पशु नस्ल सुधार कार्यक्रमलाई जोड दिईनेछ । गाई तथा भैसीपालनलाई व्यवसायिक बनाउन सहज र सरल रूपमा पूँजी व्यवस्थापन आवश्यक रहेको तथ्यलाई मनन गर्दै आधा लागत सहभागितामा भैसी तथा गाई पालन अनुदान कार्यक्रम लागु गरिनेछ ।
३९. नगर क्षेत्रभित्रका पशुपालक कृषकहरूलाई पशु विमा गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ । बहुवर्षे भुईँ घाँस, पोषिलो हिउँदे घाँस, बहुवर्षे डालेघासका बिरुवाहरू लगाउने तथा नर्सरी स्थापना गर्ने जस्ता कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा जोड दिईनेछ ।
४०. व्यवसायिक पशुपालनलाई टेवा पुर्याउने कार्यकालागि पशु स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रम अन्तर्गत पशुपंक्षीलाई लाग्न सक्ने महामारीजन्य रोगको पहिचान, नियन्त्रण तथा रोकथाम गर्नको लागि आधुनिक प्रयोगशाला स्थापना गरीने छ । उपचार कार्य प्रभावकारी ढंगले व्यवस्थापन गर्ने एंव जुनेटिक रोग तथा अन्य महामारी रोग नियन्त्रण गर्न रोग विरुद्धको खोप संचालन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

४१. सुन्दरबजार नगरपालिका क्षेत्र भित्रका नदी तथा खोलाको मुहानमा माछाका भुरा छाड्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
४२. स्थानीय स्रोत सीप साधन एवम् प्रविधिको प्रयोगलाई बढावा दिई परम्परागत सीपलाई पुँजिकरण तथा व्यावसायीकरण गरिनेछ । लघु, घरेलु तथा साना उद्यमीलाई उद्यम विकास तालिम प्रदान गर्नुका साथै सफल उद्यमीहरूका अनुभव आदान प्रदान गर्ने तथा आवश्यक औजार, यन्त्र, उपकरण प्रदान गरी व्यवसायिकताको विकास गरिनेछ ।
४३. स्थानीय वन पैदावर, प्राकृतिक स्रोत साधन तथा जडिबुटीमा आधारित उद्योगहरू साझेदारीमा स्थापना गर्न लगानीकर्ताहरूलाई उचित वातावरणको व्यवस्था मिलाईनेछ । नगर स्तरीय उद्योग ग्राम स्थापनाको लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।
४४. उद्योग तथा वाणिज्य क्षेत्रका छाता संगठनहरू, लेखापरीक्षकहरू तथा कर कार्यालयसँग समन्वय गरी व्यवसायीहरूको क्षमता अभिवृद्धी कार्यक्रम, बजार व्यवस्थापन तथा बजार अनुगमन, व्यवसाय दर्ता, तथा कर तिर्ने बानी प्रति अभिप्रेरित गर्न विभिन्न तालिम तथा सचेतना कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
४५. नगरपालिका भित्र पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि प्राकृतिक, साँस्कृतिक, धार्मिक, शैक्षिक आदि गन्तव्य स्थलको पहिचान गरी आवश्यक सुधार गरिनेछ । पर्यटकीय गन्तव्यहरूको प्रवर्द्धन गर्न चिनारी किताब प्रकाशन गरी पर्यटकीय सम्भावनाको प्रचार प्रसार, संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्ने नीति लिइनेछ ।
४६. लमजुङ्ग जिल्लाको प्रवेशद्वार पाउदिमा निर्माणाधीन १०८ फिट अग्लो शिवको मुर्ति तथा रमाइलो मस्युड्डी पर्यटन केन्द्रलाई आकर्षणको केन्द्रको रूपमा विकशित गरिनेछ साथै वडा न ११ को पात्लेपानी क्षेत्रमा साहसिक गल्फ खेलको सम्भाव्यता अध्ययन एबंम तुर्लुंगकोट सामुदायिक होम स्टे लाई ब्यबस्थित गरिनेछ । संघ तथा प्रदेश सरकारको समेत सहयोगमा नगर स्तरीय चक्रीय पदमार्गको योजनालाई कार्यान्वयनमा लगिनेछ ।
४७. नगरपालिकाको ईतिहास र गौरवको रूपमा रहेका पाटी पौवा, गुठी, कोट, गढीको संरक्षण गरिनुको साथै पूर्वीय दर्शनको बैदिक ज्ञानलाई आन्तारिकिकरण गर्दै उपयोग एवम् प्रयोग गर्ने नीति लिईनेछ । त्यस्तै सुन्दरबजार नगरपालिका भित्रका सबै जात/जाती, भाषा/भाषी र धर्म धर्मावलम्बीहरूलाई प्राथमिकतामा राखी धार्मिक सहिष्णुता कायम गरिनेछ ।
४८. नेपाल सरकारको मौद्रिक तथा वित्तीय नीति अन्तर्गत रही आर्थिक वृद्धि, रोजगारी सृजना र आर्थिक स्थायित्व कायम गर्नका लागि कृषि, साना उद्योग, पूर्वाधार जस्ता उत्पादनशिल क्षेत्रहरूमा लगानी गर्नका लागि नगरपालिका क्षेत्र भित्रका सबै बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू सँग आवश्यक समन्वय गरि सबै नागरिकमा बैंक तथा वित्तीय साक्षरता अभिवृद्धि गर्न सघन रूपमा वित्तीय साक्षरता कार्यक्रम संचालन गरिनेछ साथै सामाजिक उत्तरदायित्वको रकमलाई दिगो विकासमा जोड्ने कार्यको थालनी गरिनेछ ।

४९. नगरविकासमा सहकारी क्षेत्रको भूमिका लाई प्राथमिकतामा राख्दै सहकारी शिक्षा कार्यक्रम संचालन गरिनेछ, कोपोमिस तालिम लाई निरन्तरता दिईनेछ । सहकारी संगको सहकार्यमार्फत उद्धमीको विकास तथा रोजगारी सिर्जना गरिनेछ । सहकारीको निरन्तर अनुगमन गरि वित्तीय सन्तुलन कायम राखिने नीति लिईनेछ ।
५०. प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गरी नगरपालिकामा सूचीकृत भएका बेरोजगारहरूलाई नगरपालिका भित्र सञ्चालन हुने आयोजना तथा कार्यक्रमहरूमा रोजगारी उपलब्ध गराईनेछ ।
५१. संघ र प्रदेशले कार्यान्वयनमा ल्याएका रोजगार सम्बन्धी कार्यक्रमहरूलाई अपनत्व लिई रोजगार, स्वरोजगार, लघुउद्यम तथा क्षमता विकास सम्बन्धी क्रियाकलापहरूलाई एकीकरण गरी स्थानीय तहबाट एकिकृत रोजगार तथा श्रममुलक सेवा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
५२. वैदेशिक रोजगारीबाट ज्ञान, सिप र अनुभव लिएर फर्किएका व्यक्तिहरूलाई उनीहरूको ज्ञान, सीप र क्षमतालाई स्थानीय स्तरमै प्रयोग गरी स्वरोजगार तथा उत्पादनमुलक रोजगारीको व्यवस्था गर्न आवश्यक नीति लिइनेछ ।
५३. वैदेशिक रोजगारीमा जाने व्यक्तिहरूको लागि श्रम स्वीकृती र पुनः श्रम स्वीकृती सम्बन्धी सहजीकरणको कार्यलाई प्रभावकारी बनाइनेछ । एकिकृत रोजगार कार्यक्रम संचालनका लागि आवश्यक रणनीति तथा कार्यविधि तयार गरिनेछ ।
५४. महिला उद्धमी हरूलाई नवप्रवर्तनमा आधारित उद्यमशिलतालाई प्रवर्द्धन गर्न **उपप्रमुख महिला उद्यमी प्रवर्धन** कार्यक्रम मार्फत बीउ पूँजीको व्यवस्था गर्ने नीति लिईनेछ ।
५५. युवा, बेरोजगार तथा गरीबीको रेखामुनी रहेका व्यक्तिहरूलाई लक्षित गरी निजहरूको आयआर्जन तथा क्षमता विकासका लागि आधारभूत तथा पेशागत उन्नत स्तरको सीपमुलक तालिम संचालन तथा आवश्यक प्रविधिको हस्तान्तरण गरी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम मार्फत उपलब्ध गराईनेछ ।

घ) वन, वातावरण संरक्षण तथा बिपद व्यवस्थापन तर्फ :-

५६. विपद व्यवस्थापनमा नागरीकको व्यवहार जलवायु मैत्री बनाउन व्यक्ति, घरधुरी, विद्यालय, र टोल टोलमा फोहर मैला व्यवस्थापन, व्यक्तिगत र सार्वजनिक जग्गामा वृक्षरोपण, प्लाष्टिकको न्यून प्रयोग, जैविक पदार्थ (फोहोर, पराल, नल, प्लाष्टिक) डढाउने कार्य पुर्ण रूपमा बन्द गर्ने नीति लिईनेछ ।
५७. सुधारिएको चुहोको प्रयोग, प्राङ्गारिक खेती, कुहिने फोहरबाट कम्पोष्ट मल, शहरी क्षेत्रमा कौसी खेती, सडक किनारामा वृक्षरोपण, खेर गएको पानीको प्रयोग, प्रयोग गर्न सक्ने घरमा ग्यासको सट्टा बढी मात्रामा विद्युतीय चुहोको प्रयोग बढाउने, दैनिक जीवनमा ऊर्जा र पानीको प्रयोगमा

किफायती बन्ने विषयहरू सञ्चार गर्ने, उज्यालो नगर अभियान अन्तर्गत नगर क्षेत्र भित्र सौर्य सडक बत्ती जडानको लागि पहल गरिनेछ ।

५८. नगरबासीहरूलाई नबिकरणीय उर्जा खपत हुने विद्युतीय चुलो,सोलार बत्ती,बायो ग्याँसको प्रयोग गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।

५९. विपद व्यवस्थापनको लागि विपद व्यवस्थापन कोषमा प्रयाप्त बजेटको व्यवस्था गरी कार्यविधि अनुरूपका विपद प्रतिकार्यका पूर्वतयारी, खोज, उद्धार, राहत र पुर्नस्थापना गरिनेछ ।

६०. रोग पछिँको उपचार र विपद पश्चात गरीने उद्धार भन्दा सचेतना र सावधानी लाई बढी महत्व दिई सो अनुरूपका कार्यक्रमहरू गरिनेछ । नगरपालिकाको विपद व्यवस्थापन तयारी तथा प्रतिकार्य योजना आवश्यकता अनुरूप लागु गरिनेछ ।

६१. सडक वरीपरी पहिरो नियन्त्रणको लागि अग्निसो, निगालो, बाँस जस्ता बोटबिरुवा रोपी वातावरण सन्तुलन कायम गर्दै उत्पादन र आयआर्जनमूलक बोटबिरुवा रोपण कार्यलाई प्राथमिकता दिदै बायो इन्जिनियरिङलाई जोड दिइनेछ ।

६२. दिगो विकासका लक्ष्य हासिल गर्न वातावरण मैत्री सफा, स्वच्छ र हरित वातावरण संरक्षण गर्ने नीति लिदै स्वरूप सामुदायिक बन मा आधारित वृक्षारोपणका लागि नर्सरी स्थापना गरिनेछ । टोल स्तर देखि नै समुदाय परिचालन गरि "सुन्दरबजार, साँच्चिकै सुन्दर" अभियानको थालनी गरिनेछ ।

ड) सुशासन, संस्थागत विकास तथा सेवाप्रवाह तर्फ,

६३. यस नगरपालिकाबाट प्रवाह गरीने सेवालार्ई मितव्ययी, प्रभावकारी, उत्तरदायी, पारदर्शी र नतिजामुखी तुल्याउनको लागि आवश्यक संरचनागत र संस्थागत व्यवस्थालार्ई जनमुखी तुल्याउदै नागरिकमैत्री सेवा प्रवाहको वातावरण सृजना गरिनेछ ।

६४. नगरपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरूको कार्य प्रक्रियालाई वैज्ञानिक ढंगले व्यवस्थापन गर्न प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत एवमं सबै कर्मचारीहरू बीच कार्यसम्पादन करारको सम्झौता गरी सेवा प्रवाहलाई थप प्रभावकारी एवमं नतिजामुलक बनाइने छ । साथै कर्मचारीको मनोबल उच्च राख्न कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि, पुरस्कार, सम्मान र प्रोत्साहन लाई निरन्तरता दिइनेछ ।

६५. सबै वडा कार्यालयहरूलाई नागरिकमैत्री पुर्वाधारको पर्याप्त व्यवस्था सहित सेवा प्रवाहलाई सरल र सहज बनाइनेछ साथै नागरिकको सहजताका लागि डिजिटल नागरिक बडापत्र जडानमार्फत उत्तरदायी संयन्त्रको विकास गर्दै लगिने छ ।

६६. नगरपालिकाको संस्थागत क्षमता वृद्धिका लागि अभिलेख प्रणालीलार्ई व्यवस्थित गर्दै प्रविधिमैत्री बनाइनेछ । संगठन तथा ब्यवस्थापन प्रतिबेदन अनुरूपको ढाचामा संस्थागत सुधार गरि हाल उपलब्ध जनशक्तिलार्ई व्यवस्थापन गरिनेछ । वडा स्तरमा रहेको कार्य बोझ लाई मध्यनजर गर्दै आवश्यकता तथा श्रोत उपलब्धताका आधारमा जनशक्ति ब्यवस्थापन गरिनेछ ।

६७. सेवाग्राहीको गुनासो सुनुवाई तथा सहजताको लागि सेवा प्रतिको सन्तुष्टि मापन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । एक चौमासिकमा एउटा सार्वजनिक सुनुवाई गरिने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
६८. नगरपालिकाभित्र सञ्चालित योजना, कार्यक्रम तथा नगरपालिका अन्तर्गतका विषयगत निकायहरूको काम कारवाहीलाई प्रभावकारी एवमं गुणस्तरीय तुल्याउनको लागि अनुगमन तथा मुल्याङ्कन कार्यलाई नियमित संयन्त्रको रूपमा विकास गरिनेछ ।
६९. यस नगरपालिकामा कानुनी शासनको प्रणालीलाई स्थापित गर्नको लागि स्थानीय तहलाई प्रदत्त कानून निर्माण अधिकारभित्र रही सङ्घीय र प्रदेशसँगको तादात्म्यता अनुरूप आवश्यक कानून तथा कार्यविधिहरू निर्माण गरिनेछ साथै मौजुदा ऐन कानून तथा कार्यविधिकोको समय सापेक्ष परिमार्जन गरिनेछ ।
७०. नगरपालिकाका सेवाग्राहीहरूको सम्मान गर्दै नेपाल सरकारको सुशासन सम्बन्धी “म भ्रष्टचार गर्दिन, म भ्रष्टचार हुन दिन्न र जनताका लागि इमान्दार भएर काम गर्नेछु” भन्ने संकल्प सहितको कार्य संस्कृतिको प्रवर्द्धन गर्दै नगरपालिकाबाट हुने सबै सेवाहरू छिटो, छरितो र भ्रष्टचार रहित तुल्याउदै भ्रष्टचारमा शून्य सहनशिलता कायम गरिनेछ ।
७१. संगठनको आकार बढ्दै जाँदा यसले चालु खर्चमा बृद्धि हुने तर आन्तरिक आयमा सोहि अनुपातमा बढोत्तरी नहुने भएकोले चालु प्रकृतिका फजुल खर्चहरू (शुभकामना विज्ञापन, चन्दा, अन्यत्र आर्थिक सहयोग जस्ता) पूर्ण रूपमा कटौति गरिनेछ ।
७२. नगरपालिकावासी नागरिकहरूका बीचमा सामाजिक सदभाव र मेलमिलाप कायम गर्न न्यायिक समितिमा पर्न आएका विवादहरूको निष्पक्ष र प्रभावकारी निरूपण गर्नका लागि न्यायिक समितिको सशक्तिकरण सँग सम्बन्धित क्रियाकलाप संचालन गरिनेछ । मेलमिलापकर्ताको व्यवस्था गरि न्यायिक कार्यलाई सरल बनाइनेछ ।
७३. नेपालको संविधान र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ बमोजिम स्थानीय तहलाई प्राप्त राजश्व सम्बन्धी अधिकारको प्रयोग गर्दै नगरपालिकालाई आर्थिक रूपमा समृद्ध एवम् आत्मनिर्भर बनाउन राजश्वका सबै संभावना र क्षेत्रहरूको खोजी गर्दै प्रगतिशील र समतामूलक ढंगले करको दायरा फराकिलो बनाउँदै करको दरहरू निर्धारण गरिनेछ ।
७४. राजश्व प्रशासनको प्रभावकारिताको लागि आवश्यक कार्यविधि, निर्देशिका र मापदण्ड बनाई लागू गरिनेछ । आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई थप सशक्त र प्रभावकारी बनाइनेछ । नगरपालिका भित्र ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा, दहत्तर बहत्तर लगायतको बिक्री तथा निकासी प्रणालीलाई व्यवस्थित तुल्याउन सम्भाव्य सबै क्षेत्रहरूलाई करको दायरामा ल्याइनेछ ।
७५. यस नगरपालिका अन्तर्गत संचालित योजनाहरूमा उपभोक्ता वा निर्माण कम्पनीले उपयोग गर्ने नदीजन्य तथा अन्य प्राकृतिक स्रोत सामग्रीहरूको उपयोग गरे बापतको कर नगरपालिकाको आर्थिक ऐनमा व्यवस्था भए बमोजिमको दरमा असुली गर्नको लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।

७६. सबै किसिमका पेशा व्यवसाय सञ्चालनको दर्ता, नविकरण गर्ने कार्यलाई छिटो, छरितो, सरल, पारदर्शी र करदाता मैत्री बनाइनेछ । कर सङ्कलनलाई थप प्रभावकारी बनाई प्रक्षेपण गरिएको राजस्व यथा समयमा सङ्कलन गर्न वडा समितिलाई परिचालन गरिनेछ । नगरभित्र नापी र मालपोत केन्द्र स्थापना गरि सेवा प्रवाह गर्न पहल गरिनेछ ।
७७. राजस्व सुधार वर्षका रूपमा अभियान संचालन गरी मैले तिरेको कर मेरो विकासको लागि भन्ने अवधारणालाई विकास गर्दै नगरबासीहरूमा करको अपनत्व बोध गराउनको लागि उद्योगी व्यवसायीहरू सँगको समन्वयमा करदाता शिक्षा कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
७८. नगरपालिकाबाट गर्ने खर्च प्रणालीलाई व्यवस्थित गरी बेरुजु तथा पेशकीलाई निरुत्साहित गर्दै आर्थिक पारदर्शिता कायम गरिनेछ । काम सम्पन्न भएपछि मात्र भुक्तानी दिने गरी पेशकी नियन्त्रण गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिई बेरुजु शुन्य बनाउन आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।
७९. यस नगरपालिका भित्र सञ्चालन भएका राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय सामुदायिक एवमं गैर सरकारी संस्थाहरूसँग सामाजिक विकासमा साझेदारी गर्दै ती संस्थाहरूलाई जवाफदेही र मर्यादित बनाउदै पारदर्शी र व्यवस्थित रूपमा परिचालन गर्न सामाजिक विकास शाखा अन्तर्गत संघ संस्था समन्वय उपशाखा गठन गरिनेछ ।
८०. नगरपालिकासँग विकास र जनसेवामा साझेदारी गर्न चाहने तथा नगरपालिकाको नीति तथा सोच सँग सहमत हुने स्थानीय, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्थासँग सहकार्यका लागि प्राथमिकता दिई स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनमा भएको व्यवस्था समेतका आधारमा विकासका गतिविधिमा सँग समन्वय तथा सहकार्य गरिनेछ ।

नगरसभाका सदस्यज्यूहरू,

नीति तथा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनबाट "सुन्दरबजार, साँच्चिकै सुन्दर" अभियानमार्फत सम्बृद्ध सुन्दरबजारको गन्तव्यमा पुग्नको लागि हाम्रा प्रत्येक कार्यहरूको केन्द्रविन्दुमा आम नागरिक हुनेछन् । सबैलाई समान अवसर, समान अधिकार, उत्तिकै सुरक्षा, उत्तिकै सम्मानको प्रत्याभूति गरिनेछ ।

अन्तमा, चालु आ.व. को कार्यक्रम संचालन तथा आगामी आ.व. को लागि प्रस्तावित नीति, कार्यक्रम तथा बजेटमा सम्मानित सदस्यज्यूहरूको सुधारका सुझावहरूको अपेक्षा गर्दछु । नीति बजेट र कार्यक्रमको तयारी देखि छलफल गरी पारित गर्ने कार्यमा संलग्न सम्पूर्ण नगर सभासदस्यज्यूहरू, रचनात्मक सुझाव दिनुहुने सम्पूर्ण राजनीतिक दल आबद्ध व्यक्तित्वहरू, कर्मचारी लगायत सबैमा हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्न चाहन्छु धन्यवाद ।

कृष्ण प्रसाद कोइराला
प्रमुख